

Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-Generaal Energie, Telecom en Mededinging
T.a.v. dhr. ir. A.F.J. van den Elzen
Postbus 20101
2500 EC DEN HAAG

ons kenmerk
3203
behandeld door
drs. S.J. Harkema
doorkiesnummer
(030) 234 76 66

Datum: 25 april 2017

Onderwerp: Advies opzet nulmeting monitoring zoutwinning
Waddenzee Havenmond

Geachte heer Van den Elzen,

De Commissie voor de milieueffectrapportage adviseert jaarlijks als Auditcommissie over de monitoring van de zoutwinning van Frisia te Harlingen op de locatie Havenmond. U heeft ons per brief van 14 maart 2017 verzocht om te adviseren over de nulmeting van het monitoringsprogramma. In 2017 over de aanpak (de onderhavige brief) en in 2018 over de resultaten van de nulmeting.

De Commissie vindt het positief om in dit vroege stadium al te beginnen met de bepaling van lange termijn trends in het waddensysteem. De natuur in de Waddenzee is immers niet statisch. Ook is hierdoor tijdig informatie over de monitoring beschikbaar die met alle betrokkenen en belanghebbenden wordt gedeeld.

De Commissie adviseert het komende jaar te benutten om alvast één overzichtelijk publieksvriendelijk samenvattend document van de monitoring te maken. Daarnaast adviseert zij de periode tot aan de daadwerkelijke winning (en de daaraan verbonden eerste bodemdaling) te gebruiken om het monitoringsprogramma te optimaliseren. De Commissie denkt aan het verwerken van de 1^e praktijkervaringen met de nulmeting en het proefdraaien met de verwerking en rapportage van resultaten.

Hieronder worden de achtergrond van deze monitoring en het advies toegelicht.

Achtergrond

Frisia heeft in 2014 toestemming gekregen van de minister van Economische zaken om zout te winnen onder de Waddenzee op de locatie Havenmond volgens het 'hand aan de kraanprincipe' (Hak). Dit betekent dat zoutwinning toegestaan is, maar verminderd of

Bezoekadres
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t (030) 2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

IBAN NL51RABO0394229738
KvK-nr 41185216
BTW-nr NL8004.015.42.B.01

gestopt wordt bij teveel bodemdaling en/of bij aantasting van de natuur in en rond de Waddenzee. Hiervoor laat Frisia een uitgebreid monitoringsprogramma uitvoeren. De periode tot de daadwerkelijk winning (verwachte start 2019) wordt benut voor de nulmeting van deze monitoring.

Advies Commissie m.e.r. aanpak nulmeting

Een goede monitoring kan in geval van de achteruitgang van natuurwaarden op en rondom de Ballastplaat benut worden om met directe en/of indirecte waarnemingen aan te tonen of dit *wel of niet* samenhangt met bodemdaling door de zoutwinning. De nulmeting, waarin langjarige monitoringsreeksen uit het verleden worden betrokken (teruggaand tot 1932 toen de Afsluitdijk werd voltooid), is daarom niet alleen het verzamelen van basisdata, maar ook de eerste praktijktest die laat zien welke nauwkeurigheid de monitoring heeft en of eventueel aanpassingen in het meetprogramma wenselijk/nodig zijn.

Eén overzichtelijk samenvattend document

De Commissie constateert dat de informatie en achtergronden van het monitoringsprogramma op dit moment verdeeld zijn over diverse rapporten en besluiten. Hierdoor is het lastig overzicht te krijgen. De Commissie adviseert daarom om één overzichtelijk samenvattend document op te stellen in het kader van de eerste rapportage van de nulmeting. Zij adviseert hierbij het volgende:

- publicatie van een publieksvriendelijke uitleg wat wel en niet gemeten wordt en waarom (bijvoorbeeld deze monitoring is gericht op natuur en niet op hoogwaterveiligheid, na afsluiting van een zoutcaverne is er geen bodemdaling meer te verwachten omdat etc.). Leg hierbij ook uit waarom de kans op aardbevingen naar verwachting klein is en dat er reeds een meetsysteem aanwezig is in het kader van een ander meetprogramma. Ga in op de werking daarvan (ook bij bevingen in het verleden). Hiermee wordt voor het publiek ook duidelijk waarom aardbevingen geen onderdeel van deze monitoring uitmaken maar van andere meetprogramma's;
- leg de ratio achter de meetstrategie, werkhypothesen en de beoogde verwerking van meetresultaten uit. Maak hierbij onderscheid tussen doelen en resultaten van de meetprogramma's en de uitvoering (bv. meetlocaties en -technieken). Betrek hierbij ook de goede voorspelbaarheid van bodemdaling door zoutwinning;
- laat zien welke andere (al dan niet vrij beschikbare) meetprogramma's en informatiebronnen over de Waddenzee beschikbaar zijn. Geef weer wat het belang hiervan kan zijn om bij (onverwachte) negatieve veranderingen in de natuur in de Waddenzee te bepalen of deze wel of niet het gevolg zijn van de zoutwinning;¹
- een overzicht te geven van de jaarplanning van de monitoring en het moment dat resultaten openbaar worden.

¹ In de Waddenzee zijn natuurlijke processen dynamisch waardoor veranderingen in abiotiek en fauna 'normaal' zijn. Dat betekent dat flinke aantalaftnames van soorten kunnen optreden binnen het beïnvloedingsgebied die geen verband houden met de zoutwinning. Het is dan zaak om het programma zo te organiseren dat met zekerheid kan worden bepaald dat de afname wel of niet het gevolg is van de bodemdaling. Dat kan door een juiste keuze van referenties en door oorzakelijke verbanden te leggen op een relevant niveau. Zo kan bijvoorbeeld een afname van bergeenden optreden en is het zaak om de prooitypen van deze soort in het bodemfauna-programma op te nemen alsmede het beschikbare oppervlak foerageergebied zodat kan worden vastgesteld of hier oorzaken liggen. In samenhang met referentiegebieden kunnen dan conclusies getrokken worden of de zoutwinning hierbij een rol gespeeld kan hebben.

.....

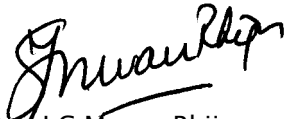
Proefdraaien en optimalisatie monitoringsprogramma

De Commissie adviseert de tijd tot aan de daadwerkelijke winning zo goed mogelijk te benutten voor optimalisatie van het meetprogramma in de praktijk (inregelen meettechnieken in de Waddenzee) en om proef te draaien met de verwerking van de resultaten. De komende jaren kunnen dan immers nog (tijdig) aanpassingen aan de meetprogramma's gedaan worden. Ga bij de rapportage van de nulmeting daarom in op:

- de resultaten van de uitwerking van de trendanalyses die in het monitoringsplan zijn voorgesteld. Uit het monitoringsplan² blijkt namelijk dat deze analyses een sleutelpositie innemen bij beslissingen over Hadk;
- enkele voorbeelduitwerkingen waarbij (meer extreme) hypothetische uitkomsten van meetprogramma's over bodemdaling, versnelde zeespiegelstijging of veranderingen in aantallen bodemdieren worden gecombineerd met deze trendanalyses. Uit deze voorbeelden moet verklaard kunnen worden of zulke uitkomsten verband (kunnen) houden met de zoutwinning van Frisia of niet. Doel hiervan is om na te gaan of in zo'n situatie ook nog andere meetgegevens nodig zouden zijn. De resultaten hiervan geven inzicht in de sterke en zwakke kanten van de meetprogramma's en de kansen en eventuele noodzaak voor optimalisaties.

Mocht u nog vragen hebben en/of behoefte hebben aan een toelichting dan is de Auditcommissie uiteraard graag bereid deze te geven.

Met vriendelijke groet,

Drs. J.G.M. van Rhijn
Voorzitter van de Auditcommissie

² Zie pagina 2 van het 'Aangepast Addendum Monitoringplan Zoutwinning Waddenzee', 23 maart 2016.

.....